

ЗАКОН

за насърчаване на научните изследвания и иновациите

Глава първа

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. Този закон урежда принципите, механизмите и инструментите за формиране и провеждане на държавната политика за насърчаване на научните изследвания и иновациите в Република България, както и обществените отношения, свързани с развитието на научноизследователската и иновационната дейност.

Чл. 2. (1) Научноизследователската дейност обхваща фундаменталните и приложните научни изследвания.

(2) Фундаменталните научни изследвания представляват експериментална или теоретична работа, предприета основно с цел придобиване на нови знания за причините за явленията или наблюдаемите факти без очаквано пряко търговско приложение или използване.

(3) Приложните научни изследвания представляват индустриални научни изследвания, експериментално развитие или комбинация от двете.

(4) Иновационната дейност включва поредица от действия, предприети с цел създаване на иновация в полза на икономиката и обществото, които могат да бъдат изследвания, експериментални разработки, подобряване или създаване на нови технологични и организационни процеси, продукти и услуги, както и финансови и търговски дейности на предприятия или организации, които се очаква да доведат до иновация.

(5) Иновация е нов или подобрен продукт, процес или услуга, или комбинация от тях, който се различава значително от своето предходно състояние и който е предоставен за използване от потенциални потребители или е въведен в употреба.

Чл. 3. Този закон има за цел:

1. създаване на условия за насърчаване и развитие на научноизследователската и иновационната дейност за получаване на нови знания, постигане на научни резултати и за създаване на иновации в полза на обществото;

2. създаване на условия за ефективно взаимодействие в областта на научните изследвания и иновациите между държавата, висшите училища и научните организации, органите на местното самоуправление и местната администрация, бизнеса и гражданското общество;

3. повишаване на ефективността и конкурентоспособността на икономиката на страната;

4. осигуряване на благоприятна среда за достъп до научноизследователска инфраструктура и нейното оптимално използване;

5. насърчаване на използването в процеса на обучение в училищата, висшите училища и в научните организации на актуални хипотези, методи, научна информация, резултати и изводи от научните изследвания;

6. подобряване на условията за трансфер на знания и технологии;

7. активно участие на лицата, заети с научноизследователска и иновационна дейност в страната, в международна програмна и проектна дейност и в международни мрежи и партньорства за научни изследвания и иновации;

8. увеличаване на броя и повишаване компетентността на лицата, заети с научноизследователска и иновационна дейност, и осигуряване на равен достъп за повишаване на тяхната квалификация;

9. осигуряване на условия за устойчиво финансиране на научноизследователската и иновационната дейност;

10. повишаване на интереса в обществото към науката, иновациите и разпространението на научни знания, както и стимулиране на предприемаческа култура;

11. насърчаване на отворената наука и подобряване на достъпа до научни публикации при спазване на авторските права и други права на интелектуалната собственост.

Чл. 4. (1) Научните изследвания и иновациите са национален приоритет и имат стратегическо значение за развитието на страната.

(2) Научноизследователската и иновационната дейност, финансирани с публични средства, се основават на принципите за свобода на осъществяване, равнопоставеност, включително между жените и мъжете, безпристрастност, партньорство и съобразяване с общоприети етични стандарти на национално и европейско ниво и спазване политиката за защита на личните данни.

Чл. 5. (1) Научноизследователската дейност, финансирана с публични средства, се основава на принципа на отворена наука, без това да противоречи на принципите на закрила на интелектуалната собственост.

(2) Отворената наука е трансфер на знания чрез осигуряване на достъп до научноизследователски данни и широко разпространение на резултатите от научните изследвания, за получаването на които е предоставено публично финансиране.

Чл. 6. (1) Държавната политика за насърчаване на научните изследвания и иновациите е насочена към осигуряване на благоприятни условия за създаване, развитие и подпомагане на научните изследвания и на иновациите и се основава на принципите на публичност и ефективност.

(2) Държавната политика за насърчаване на научноизследователската и иновационната дейност обхваща:

1. финансовото насърчаване на научните изследвания и иновациите с публични средства;

2. създаването на условия за използване на научноизследователския и на иновационния потенциал и за тяхното развитие в съответствие с приоритетните насоки за развитие на страната;

3. създаването на условия за защита на интелектуалната собственост, получена въз основа на научни резултати и знания и на иновации;

4. създаване на условия за реализация на научните знания, научните резултати и на иновациите, както и подпомагане на разпространението им във всички области на обществения живот;

5. стимулиране на международното сътрудничество в областта на научните изследвания и иновациите, на участието в европейски и трансевропейски научни програми и мрежи, както и участието в европейско изследователско пространство;

6. създаването на условия за свободен достъп до резултатите от научните изследвания, изцяло или частично финансирани с публични средства, както и на ефективна система за предоставяне, съхранение, споделяне и използване на научна информация в електронен вид.

(3) В рамките на утвърдените средства за развитие на научни изследвания и иновации по закона за държавния бюджет за съответната година и за периода на съответната актуализирана средносрочна бюджетна прогноза министърът на образованието и науката и министърът на иновациите и растежа разпределят и съгласуват утвърдените средства по дейности и направления.

Глава втора

ФОРМИРАНЕ НА ДЪРЖАВНАТА ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ИНОВАЦИИТЕ

Чл. 7. Държавата формира и провежда политиката за насърчаване на научните изследвания и на иновациите, като:

1. определя националните и регионалните стратегически цели и приоритети и осигурява тяхното постигане;

2. създава условия за съгласуваност на политиките в областта на образованието, науката и иновациите и другите секторни политики и наблюдава, оценява и контролира изпълнението им;

3. стимулира научноизследователската и иновационната дейност, предприемачеството, свързано със създаването на иновации, прилагането на нововъзникващи технологии и развитието на иновационния капацитет;

4. осигурява достъп до електронни бази данни с научна информация;

5. създава условия за увеличаване на размера на финансовите средства за изпълнение на целите и приоритетите по т. 1, включително чрез привличане на инвестиции от частноправни субекти;

6. осигурява устойчиво финансиране на научните организации и висшите училища за провеждане на научни изследвания, за привличане и развитие на квалифицирани човешки ресурси и за обезпечаване на материалната база;

7. осигурява финансирането и контролира изпълнението на национални програми и проекти в областта на научните изследвания и иновациите;

8. насърчава заявителската активност и подпомага дейностите, свързани със закрила на интелектуалната собственост върху обекти, които са резултат от научноизследователска и иновационна дейност;

9. подпомага технологичния трансфер;

10. подкрепя участието в международни програми и инициативи в областта на научните изследвания и иновациите, включително на принципа на споделено финансиране;

11. подкрепя популяризирането на науката и иновациите;

12. създава и поддържа благоприятни икономически, административни и финансови условия за осъществяване на научноизследователска и иновационна дейност при условия и по ред, определени в нормативен акт;

13. подпомага иновационната дейност чрез облекчаване или отпадане на регулаторни режими, както и чрез други финансови или нефинансови механизми и мерки, насочени към подобряване на бизнес средата;

14. подпомага изграждането и функционирането на научноизследователска инфраструктура, научно-технологични паркове и съоръжения и достъпа до международни и европейски научноизследователски инфраструктури и бази данни;

15. създава условия за привличане на студенти и млади учени в научни разработки и разпространение на знания;

16. създава условия за подготовката, кариерното развитие и квалификацията на кадри в областта на научните изследвания и иновациите;

17. подпомага участието в международния обмен на знания чрез изпълнение на съвместни проекти и програми и други форми на сътрудничество;

18. създава условия за свободен достъп до резултатите от научните изследвания, финансирани изцяло или частично с публични средства, както и координира изграждането и поддържането на надеждна и ефективна система за предоставяне, съхранение, споделяне, публикуване и използване на цифрови научни данни и информация.

Чл. 8. (1) Държавната политика за насърчаване на научните изследвания и иновациите се провежда от Министерския съвет, от министъра на образованието и науката и от министъра на иновациите и растежа.

(2) Държавната политика по ал. 1 се провежда и от други министри в сферата на тяхната компетентност чрез различни мерки и дейности в съответния сектор и в координация със стратегическите документи по чл. 9.

Чл. 9. (1) Министерският съвет провежда държавната политика за насърчаване на научните изследвания и иновациите, като:

1. приема Национална стратегия за развитие на научните изследвания;
2. приема Иновационна стратегия за интелигентна специализация;
3. приема Рамкова програма за научни изследвания и иновации;
4. приема Национална пътна карта за научноизследователска инфраструктура;
5. приема национални програми в областта на науката и в областта на иновациите;
6. приема и други стратегически документи, с които определя целите и съответните мерки и дейности от страна на държавата за развитие на научните изследвания и иновациите в съответствие с целите и приоритетите на европейското изследователско пространство, както и с други общностни политики.

(2) Националната стратегия за развитие на научни изследвания е стратегически документ, който определя целите и съответните мерки и дейности от страна на държавата за развитие на научните изследвания.

(3) Иновационната стратегия за интелигентна специализация е стратегически документ за устойчиво развитие на страната, основано на научни изследвания и иновации.

(4) Рамковата програма за научни изследвания и иновации определя обхвата, областите и дейностите за насърчаване и финансиране на научните изследвания и на иновациите в съответствие с Националната стратегия за развитие на научните изследвания и Иновационната стратегия за интелигентна специализация и допринася за тяхното изпълнение. Програмата определя и предвиденото финансиране по години и органите за нейното изпълнение.

(5) Чрез Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура се планира развитието на научноизследователската инфраструктура на страната. Тя съдържа списък и описание на научноизследователските инфраструктури от национално и европейско значение към висши училища, научни организации или техни обединения.

(6) Националните програми в областта на науката и в областта на иновациите се разработват за решаване на стратегически цели и предизвикателства и се финансират изцяло или частично със средства от държавния бюджет за развитие на научните изследвания и иновациите.

(7) Стратегиите по ал. 2 и 3 и програмата по ал. 4 се приемат за период от 7 години, който е в съответствие с Рамковата програма за научни изследвания и иновации на Европейския съюз.

Чл. 10. (1) Планирането, наблюдението и оценката на изпълнението на Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура се извършват от Постоянен комитет като консултативен орган към министъра на образованието и науката.

(2) Постоянният комитет се състои от представители на научната общност, работодателски организации, министерства и независими експерти, определени със заповед на министъра на образованието и науката.

Чл. 11. (1) Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура се изготвя по тематични области и може да се актуализира с решение на Министерския съвет по предложение на министъра на образованието и науката.

(2) За включване и изключване на обекти в картата по ал. 1 се извършва оценка от независими експерти в различните нейни тематични области, определени със заповед на министъра на образованието и науката. В заповедта се определят показатели и методика за изпълнение на критерии за оценка на обектите от картата.

(3) Оценка при включване на нови обекти се извършва въз основа на следните критерии:

1. капацитет и качество на научноизследователската инфраструктура;
2. добавена стойност в областта на научните изследвания и иновациите в страната, европейското и международното научноизследователско пространство и потенциал за интегриране в европейски и международни обединения за научноизследователска инфраструктура;
3. заявени финансови средства и осигурена устойчивост.

(4) Оценка при изключване на обекти се извършва въз основа на следните критерии:

1. степен на изграждане;
2. изпълнение на плана за изграждане и функциониране;
3. предоставени услуги на външни потребители.

(5) Оценка по ал. 2 се представя на министъра на образованието и науката чрез постоянния комитет по чл. 10.

Чл. 12. Министърът на образованието и науката провежда и координира държавната политика за насърчаване на научните изследвания, като:

1. разработва и предлага за приемане Националната стратегия за развитие на научните изследвания и отговаря за наблюдението и отчитането на нейното изпълнение;
2. разработва и предлага за приемане Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура;
3. разработва и предлага за приемане национални програми в областта на науката;
4. учредява награди за принос и постижения в областта на научните изследвания, които се присъждат при условия и по ред, определени с акта за учредяването им;
5. внася за одобрение от Министерския съвет отчет за изпълнението на Националната стратегия за развитие на научните изследвания след приключване на всеки етап от нея, както и план за изпълнението на следващия етап;

6. разработва и предлага на Министерския съвет за приемане Национална програма за отворена наука, и осъществява контрол върху изпълнението на мерките за насърчаване на отворена наука;

7. изпълнява и други функции, които са му възложени със закон, свързани с провеждането на политиката в областта на науката и научните изследвания.

Чл. 13. Министърът на иновациите и растежа провежда и координира държавната политика за насърчаване на иновациите, като:

1. разработва и предлага за приемане Иновационната стратегия за интелигентна специализация и отговаря за наблюдението и отчитането на нейното изпълнение;

2. разработва и предлага за приемане национални програми в областта на иновациите;

3. внася за одобрение от Министерския съвет тригодишен план за изпълнението на Иновационната стратегия за интелигентна специализация;

4. внася за одобрение от Министерския съвет ежегодни доклади за проучване на напредъка по заложените дейности в Плана за изпълнение на Иновационната стратегия за интелигентна специализация, както и междинен и финален мониторингов доклад;

5. учредява и присъжда награди за принос и постижения в областта на иновациите, които се присъждат при условия и по ред, определени с акта за учредяването им;

6. изпълнява и други функции, свързани с провеждането на политиката в областта на иновациите.

Чл. 14. (1) Министърът на образованието и науката и министърът на иновациите и растежа разработват и внасят за одобрение от Министерския съвет Рамковата програма за научни изследвания и иновации.

(2) Министърът на образованието и науката и министърът на иновациите и растежа разработват и внасят за одобрение от Министерския съвет доклад, съдържащ отчет за изпълнението на програмата по ал. 1 за предходните две финансови години, и при необходимост – и обосновано предложение за нейната актуализация.

(3) Министърът на образованието и науката и министърът на иновациите и растежа осигуряват и координират участието на страната в Рамковата програма на Европейския съюз за научни изследвания и иновации чрез национална мрежа от експерти в различните тематични направления на програмата. Мрежата се ръководи от национален координатор, който организира, координира, наблюдава и отчита дейността ѝ.

(4) Ръководителят и експертите от мрежата по ал. 3 се определят от министъра на образованието и науката след съгласуване с министъра на иновациите и растежа.

(5) Дейността на мрежата по ал. 3 се осигурява от Министерството на образованието и науката и от Министерството на иновациите и растежа.

Чл. 15. (1) Органите на местното самоуправление и местната администрация може да определят политики за насърчаване на научните изследвания и иновациите на общинско ниво.

(2) Общинският съвет може:

1. да приема стратегии, програми и планове, съдържащи мерки, цели и приоритети за развитието на научните изследвания и иновациите;

2. да създава условия за осъществяването на научноизследователски и иновационни дейности в рамките на общината;

3. да приема програми и планове за изграждане и поддържане на научноизследователска инфраструктура на територията на общината;

4. да осигурява условия за подготовка и квалификация на лица в областта на науката, иновациите и технологичния трансфер.

(3) Кметът на общината може:

1. да насърчава партньорството между бизнеса, гражданите, висшите училища, научните организации и неправителствения сектор;

2. да подкрепя популяризирането на дейности, свързани с наука и иновации;

3. да насърчава иновационната дейност, предприемачеството, свързано със създаването на иновации, прилагането на нововъзникващи технологии и развитието на иновационния капацитет в общината.

Чл. 16. (1) При провеждане на държавната политика за насърчаване на научните изследвания и иновациите министърът на образованието и науката и министърът на иновациите и растежа се подпомагат от Съвета по иновации и научни изследвания.

(2) Съветът по иновации и научни изследвания е съвещателен орган към министрите по ал. 1, който подпомага координацията на държавната политика за насърчаване на научните изследвания и иновациите с останалите национални политики и стратегии.

Чл. 17. Съветът по иновации и научни изследвания:

1. участва в разработването на националните стратегически документи и програми в областта на научните изследвания и иновациите;

2. дава становища за участието на Република България в международното научно сътрудничество;

3. дава препоръки относно участието на Република България в Европейското научноизследователско пространство и реализирането на Европейската иновационна програма, приета от Европейската комисия;

4. дава препоръки и становища по различни въпроси в областта на научните изследвания и иновациите;

5. дава становища по проекти на нормативни актове и стратегически документи в областта на научните изследвания и на иновациите;

6. участва в процеса по наблюдение на изпълнението на Иновационната стратегия за интелигентна специализация;

7. по искане на министъра на образованието и науката и на министъра на иновациите и растежа дава становища и по други въпроси, свързани с научните изследвания и иновациите.

Чл. 18. (1) В състава на Съвета по иновации и научни изследвания се включват министърът на образованието и науката, министърът на иновациите и растежа и 15 членове, от които:

1. шестима представители на висши училища и научни организации;
2. седем представители на бизнеса;
3. двама експерти по интелектуална собственост или с опит в осъществяването на технологичен трансфер.

(2) Съпредседатели на Съвета по иновации и научни изследвания са министърът на образованието и науката и министърът на иновациите и растежа.

(3) Министърът на образованието и науката и министърът на иновациите и растежа определят с обща заповед членовете на Съвета по иновации и научни изследвания. Заповедта се публикува на интернет страниците на Министерството на образованието и науката и на Министерството на иновациите и растежа.

(4) Членовете на съвета по ал. 1, т. 1 – 3 се определят за срок от 5 години с право на още един мандат.

(5) За участие в работата на Съвета по иновации и научни изследвания неговите членове не получават възнаграждение.

Чл. 19. (1) За членове на Съвета по иновации и научни изследвания по чл. 18, ал. 1, т. 1 се определят утвърдени български и международни учени в различни области на висшето образование – хабилитирани лица от страната и чужбина, предложени от висшите училища и научните организации.

(2) Членовете на съвета по чл. 18, ал. 1, т. 2 трябва да са с доказан опит в изпълнението на иновационни проекти през последните 5 години.

(3) Членовете на съвета по чл. 18, ал. 1, т. 3 трябва да са с доказан опит в областта на интелектуалната собственост или технологичния трансфер през последните 5 години.

Чл. 20. (1) Дейността и организацията на работа на Съвета по иновации и научни изследвания, както и условията и редът за определяне на неговите членове се определят с правилник, издаден от министъра на образованието и науката и от министъра на иновациите и растежа.

(2) Правилникът се публикува на интернет страницата на Министерството на образованието и науката и на Министерството на иновациите и растежа.

Чл. 21. Техническото и административното обслужване на дейността на Съвета по иновации и научни изследвания се осъществяват от секретариат, който се състои от служители на Министерството на образованието и науката и Министерството на иновациите и растежа.

Чл. 22. (1) С цел провеждането и координирането на държавната политика за насърчаване на научните изследвания и иновациите, ведомствата, в чиито области на политики попадат мерки и дейности, свързани с провеждането на държавната политика за насърчаване на научните изследвания и иновациите, определят най-малко един служител, който изпълнява функциите на координатор по наука и иновации.

(2) Координаторите по ал. 1 подпомагат:

1. интегрирането на политиката за насърчаване на научни изследвания и иновации в секторните политики и стратегическите документи;

2. процеса по събиране и проверка на данните относно индикаторите за изпълнение на Националната стратегия за развитие на научните изследвания и на Иновационната стратегия за интелигентна специализация;

3. отчитането на изпълнението на стратегическите документи и програми за насърчаване на научните изследвания и иновациите в областта на компетентност на съответното ведомство.

(3) В изпълнение на своите функции координаторите по ал. 1 си сътрудничат с министъра на образованието и науката и с министъра на иновациите и растежа.

(4) Функционалните задължения на служителите, изпълняващи функциите на координатори, се определят в длъжностните им характеристики или чрез заповед на органа по назначаването им.

Глава трета

ФИНАНСОВО НАСЪРЧАВАНЕ НА НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ

Раздел I

Общи положения

Чл. 23. (1) Финансовото насърчаване на научните изследвания се изразява в пълно или частично финансиране със средства от държавния бюджет, от Европейския съюз и по международни програми и споразумения, от дарения и от други източници в съответствие с целите и приоритетите, определени в национални или секторни стратегически документи за развитие и насърчаване на научните изследвания.

(2) Със средства от държавния бюджет се финансират изцяло или частично дейности за изпълнение на:

1. националните програми в областта на науката;
2. Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура;
3. Рамковата програма за научни изследвания и иновации;
4. научноизследователски проекти на конкурсен принцип;
5. програми за международна и междусекторна мобилност на учени и докторанти.

(3) Със средства от Европейския съюз и по международни договори и програми се финансират изцяло или частично дейности за изпълнение на:

1. научноизследователски проекти;
2. програми за международна и междусекторна мобилност на учени и докторанти;
3. проекти и споразумения за изграждане и функциониране на научноизследователска инфраструктура;
4. двустранни и многостранни международни договори и програми;
5. европейски и трансевропейски научни програми.

(4) Със средства от държавния бюджет може да се съфинансират дейности по ал. 3.

Чл. 24. (1) Насърчаването на развитието на научните изследвания чрез финансиране със средства от държавния бюджет се осъществява при условията и по реда на този закон.

(2) Насърчаването на развитието на научни изследвания чрез финансиране със средства от държавния бюджет може да се осъществява и при условията и по реда на специални закони за изпълнение на секторни политики.

(3) Насърчаването на развитието на научните изследвания чрез финансиране със средства от Европейския съюз и по международни договори се осъществява при условията и по реда, определени в правото на Европейския съюз, националното право и международните договори.

(4) Финансирането и насърчаването на икономически дейности на висши училища и научни организации със средства от държавния бюджет за извършване на научни изследвания и иновационни дейности по реда на този закон са допустими при съобразяване с европейските правила в областта на държавните помощи и при спазване на условията и реда на Закона за държавните помощи.

Раздел II

Фонд „Научни изследвания“

Чл. 25. Фонд „Научни изследвания“, наричан по-нататък „фонда“, е юридическо лице със седалище град София. Управителят на фонда е второстепенен разпоредител с бюджет по бюджета на Министерството на образованието и науката.

Чл. 26. Фонд „Научни изследвания“:

1. финансира проекти, програми и дейности за насърчване и развитие на научните изследвания и на научноизследователската инфраструктура и за кариерно развитие на учените в съответствие със стратегическите документи за научни изследвания и иновации на Република България и Европейския съюз;

2. финансово подпомага участието на научните организации и висшите училища в европейски и други международни програми, проекти и двустранни споразумения за научни изследвания и финансира участието на български научни колективи в тях;

3. работи и в координация с други организации, финансиращи научни изследвания и иновации, и подпомага разпространението на научни знания.

Чл. 27. Управлението и дейността на фонда се осъществяват в съответствие с правилник, приет от Министерския съвет по предложение на министъра на образованието и науката.

Чл. 28. (1) Органи за управление на Фонд „Научни изследвания“ са:

1. изпълнителен съвет;
2. председател на изпълнителния съвет;
3. управител.

(2) Позициите на министър на образованието и науката, заместник-министър на образованието и науката с ресор научни изследвания, председател на изпълнителния съвет на фонда, управител на фонда и изпълнителен директор на Изпълнителна агенция „Програма за образование“ не могат да се заемат едновременно, както и всеки две от тях, от хабилитирани лица от едно и също професионално направление.

(3) Изпълнителният съвет осъществява научноизследователската част от управлението на дейността на фонда, като ръководи и провежда дейностите по планиране, организиране и оценяване на научните конкурси на фонда.

(4) Изпълнителният съвет се състои от хабилитирани лица, предложени при условия и по ред, определени в правилника на Фонд „Научни изследвания“, представители на Министерството на образованието и науката, както и представител на Министерството на иновациите и растежа. Съставът на изпълнителния съвет се определя със заповед на министъра на образованието и науката. Мандатът на неговите членове е 4 години с право на още един мандат.

(5) Председателят на изпълнителния съвет се избира между неговите членове за срока на мандата на съвета.

(6) При осъществяване на своите функции председателят на изпълнителния съвет се подпомага от заместник-председател, който се избира съгласно ал. 5. Той изпълнява функциите на председател на изпълнителния съвет в случаите на негово отсъствие.

(7) Управителят на фонда отговаря за административното и финансовото управление на фонда и за законосъобразността на решенията му.

(8) Министърът на образованието и науката провежда конкурс за управител на фонда по ред, определен в правилника по чл. 27, след който сключва договор за управление с него.

(9) Позициите по ал. 1 не могат да бъдат заемани от:

1. ректори, заместник-ректори и декани на факултети във висшите училища;
2. председател, заместник-председатели и научни секретари на Българската академия на науките и на Селскостопанската академия;
3. директори и заместник-директори на научни институти, на националните центрове по обществено здраве и анализи или ръководители на други научни организации и техните заместници;
4. лица, осъждани за умишлено престъпление от общ характер на лишаване от свобода;
5. лица, поставени под запрещение;
6. лица, причинили виновенно имуществени вреди на фонда;
7. ръководители или членове на научен колектив на текущи проекти, финансирани от фонда.

(10) Мандатът на лицата в органите за управление по ал. 1 се прекратява предсрочно при:

1. постъпване на писмено заявление от лицето, заемащо позицията;
2. фактическа невъзможност лицето да изпълнява задълженията си, продължила повече от 6 месеца, или системно неизпълнение на същите;
3. настъпване на някое от обстоятелствата по ал. 9;
4. влизане в сила на акт, с който е установен конфликт на интереси по Закона за противодействие на корупцията;
5. смърт на лицето.

(11) Освен в случаите по ал. 10, договорът за управление с управителя на фонда може да бъде прекратен от министъра на образованието и науката и по негова преценка.

(12) При настъпване на някое от обстоятелствата по ал. 10 и 11 се избира или определя лице, което довършва мандата на съответната позиция.

(13) За един мандат се счита времето, в което лицето е заемало съответната позиция повече от две години.

(14) Конкретните условия и ред за определяне на органите за управление по ал. 1 се уреждат в правилника на Фонд „Научни изследвания“.

Чл. 29. (1) Към Фонд „Научни изследвания“ се създават временни и постоянни научно-експертни комисии, които се състоят от хабилитирани лица.

(2) Временните научно-експертни комисии организират оценяването и извършват класирането на научноизследователски проекти в конкурсите, провеждани от фонда.

(3) Постоянните научно-експертни комисии извършват анализ и оценка на изпълнението на финансираните конкурсни проекти в съответните научни направления.

(4) Членовете на научно-експертните комисии се определят с решение на изпълнителния съвет при условия и по ред, определени в правилника на фонда.

(5) За изпълнение на дейности по Рамковата програма по чл. 9, ал. 4 управителят на фонда може да създава експертни работни групи за конкретни задачи след решение на изпълнителния съвет.

Чл. 30. (1) Членовете на изпълнителния съвет и на научно-експертните комисии, с изключение на представителите на Министерството на образованието и науката, на представителя на Министерството на иновациите и растежа и управителя на фонда, получават възнаграждение в размер, определен с правилника на фонда. Те имат право на възнаграждение само за месеците, през които са участвали в заседания.

(2) Членовете на изпълнителния съвет отговарят солидарно за имуществените вреди, които са причинили виновно на фонда.

(3) Председателят и членовете на изпълнителния съвет за времето на изпълнение на правомощията си не могат да участват в проекти и програми, финансирани от фонда, или да кандидатстват за такива.

Чл. 31. (1) Фондът изпълнява тригодишна оперативна програма.

(2) Програмата съдържа цели, показатели за изпълнение и план за предстоящите за периода дейности и съответното им финансиране на основата на ясни и измерими цели и политики в хода на бюджетната процедура и в средносрочен период, което ще допринесе за оптималното управление на финансовите средства, в рамките на общите бюджетни параметри за съответната година и за периода на съответната средносрочна бюджетна прогноза.

(3) Министърът на образованието и науката определя общите насоки за приоритетите в програмата въз основа на препоръките и становищата на Съвета за иновации и научни изследвания.

(4) Програмата се утвърждава от министъра на образованието и науката по предложение на изпълнителния съвет на фонда след съгласуване с министъра на иновациите и растежа.

(5) Съгласуването по ал. 4 се извършва в 7-дневен срок от получаването на програмата. Тя се счита за съгласувана, когато в посочения срок не е изпратено становище.

Чл. 32. Приходите на фонда се осигуряват от:

1. средства от държавния бюджет;
2. средства въз основа на споразумения, дарения и помощи от национални и международни финансови институции и организации и средства по международни споразумения;
3. дарения от физически и юридически лица;

4. средства по програми на Европейския съюз и държавите от Европейското икономическо пространство.

Чл. 33. (1) Средствата на фонда се разходват за:

1. изпълнение на Националната стратегия за развитие на научни изследвания;

2. целево финансиране на национални научни програми;

3. финансиране на фундаментални и приложни научни изследвания;

4. изграждане и поддържане на научноизследователска инфраструктура;

5. пълно или частично финансиране на научноизследователски проекти на български висши училища или научни организации, получили оценка над прага в одобрените насоки за кандидатстване по процедури на Рамковата програма за научни изследвания и иновации на Европейския съюз;

6. осигуряване на пълно или частично финансиране за изпълнение на или участие в проекти и програми, свързани с научни изследвания, на висши училища, научни организации, учени, млади учени, постдокторанти или колективи от учени от висши училища или научни организации;

7. подпомагане издаването на рецензирани и индексирани български научни периодични издания с цел разпространение на научни знания;

8. организиране и провеждане на форуми, свързани с обмен на научни знания;

9. придобиване и поддържане на права на интелектуалната собственост в резултат на научноизследователска дейност, включително за разходи, свързани с придобиване и поддържане на патенти на висши училища и научни организации;

10. издръжка за дейността на фонда.

(2) Финансирането по ал. 1 може да се осъществява и в партньорство с други институции, организации и финансиращи органи.

(3) Придобиването на права на интелектуална собственост от научни организации и висши училища върху обекти, чието създаване е в резултат от научно изследване, финансирано със средства на фонда, се урежда с договор между страните, получили финансиране, и фонда.

Чл. 34. (1) Фондът подкрепя проекти за насърчаване и развитие на научните изследвания, като предоставя целеви финансови средства въз основа на конкурс, проведен при условията и по реда на този закон.

(2) Предоставянето на финансови средства от фонда може да се извърши без провеждане на конкурсна процедура за изпълнение на:

1. национални научни програми по решение на Министерския съвет;

2. научноизследователски проекти на български висши училища или научни организации, получили оценка над прага в одобрените насоки за кандидатстване по процедури на Рамковата програма за научни изследвания и иновации на Европейския съюз.

(3) Предоставянето на финансови средства от фонда въз основа на конкурс се извършва според условията на Рамката за държавна помощ за научни изследвания, развитие и иновации и според условията на глава III, Раздел 4 от Регламент (ЕС) № 651/2014 на Комисията от 17 юни 2014 г. за обявяване на някои категории помощи за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора (ОВ, L 187/1 от 26 юни 2014 г.), наричан по-нататък „Регламент (ЕС) № 651/2014“.

Чл. 35. (1) Конкурсната процедура се открива със заповед на управителя на фонда след решение на изпълнителния съвет.

(2) С решението изпълнителният съвет одобрява конкурсната документация, която съдържа:

1. покана към кандидатите за участие в конкурса;
2. насоки за кандидатстване в конкурса и методика за оценка;
3. образци на документите за кандидатстване.

(3) Заповедта на управителя съдържа:

1. наименование на конкурса;
2. общия размер на финансовите средства, които ще се предоставят;
3. срок за подаване на документите;
4. размер на минималното и максималното финансиране на отделни проекти;
5. критерии за допустимост на кандидатите и дейностите;
6. режим на държавна помощ, по която се отпуска финансирането;
7. критерии и показатели за оценка;
8. допълнителни изисквания към кандидатите и техните проекти, ако такива са предвидени в насоките.

Чл. 36. Поканата към кандидатите за участие в конкурсната процедура се публикува на интернет страницата на Фонд „Научни изследвания“ и на интернет страницата на Министерството на образованието и науката. Тя трябва да съдържа информация за обстоятелствата по чл. 35, ал. 3.

Чл. 37. Конкурсните научноизследователски проекти задължително съдържат най-малко:

1. анализ на състоянието на изследванията по проблема;
2. цели на проекта и работни хипотези;
3. средства и методи за постигане на целите;
4. работен план на изследванията и на дейностите, изпълнявани от участниците в проекта и членовете на научния колектив;
5. очаквани резултати;

6. обоснован финансов план;
7. план за реализация и разпространение на резултатите от научния проект;
8. описание на научния колектив, на ръководителя на проекта и на научната организация;
9. посочване на базова организация, когато един проект се изпълнява съвместно от няколко организации;
10. мерки за спазване на принципа на отворената наука по чл. 5.

Чл. 38. (1) Кандидатите участват в конкурсната процедура с проекти, които се оценяват по следните критерии:

1. насоченост на изследванията в съответствие с националните стратегически документи за развитие на научните изследвания;
2. актуалност и значимост на научната проблематика;
3. съотнесимост с регионалните, националните и европейските приоритети в областта на научните изследвания;
4. качество на научните изследвания, които са предмет на проекта;
5. очаквани резултати, свързани с получаването на нови знания и с възможностите за практическото им прилагане или за решаване на социални проблеми;
6. капацитет на научния колектив, на ръководителя на проекта и на научната организация за изпълнение на планираните научни изследвания;
7. реалистичност на работната програма;
8. законосъобразност, икономичност, целесъобразност и балансираност на разходите.

(2) Задължително условие за допускане до финансиране е липсата на изискуеми публични задължения на кандидатите за получаване на финансови средства от фонда, което се установява по реда на чл. 87, ал. 11 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс.

Чл. 39. Оценяването и класирането на проектните предложения се извършват съобразно методиката за оценка по чл. 35, ал. 2, т. 2 и критериите по чл. 38, ал. 1 при условия и по ред, определени в правилника на Фонд „Научни изследвания“.

Чл. 40. (1) Конкурсните проекти се оценяват от национални или международни оценители.

(2) Оценителите се избират въз основа на научната им компетентност в дадената научна област и получават възнаграждение за тяхната научноизследователска експертиза въз основа на договор, сключен с управителя на Фонд „Научни изследвания“.

(3) Оценителите определят вида на научните изследвания в съответствие с чл. 2 по всеки оценяван от тях проект.

(4) Организирането на оценяването и класирането на конкурсните проекти се осъществява от временните научно-експертни комисии. Те представят на изпълнителния съвет резултатите от проведените конкурси и класираните проекти съобразно получените оценки.

(5) Въз основа на класирането за всеки конкурс, извършено по реда на чл. 39, изпълнителният съвет с решение определя проектите, които ще бъдат финансирани, и размера на средствата, които им се предоставят, в рамките на общия размер на определените за конкурса финансови средства.

(6) Въз основа на решението по ал. 5 управителят на Фонд „Научни изследвания“ сключва административен договор, с който се определят условията за финансиране и изпълнение на всеки от определените за финансиране проекти в съответствие с насоките за кандидатстване.

(7) Сключването, изпълнението, изменението и прекратяването на договора в случаите, когато предоставените с него средства не са държавна помощ, се оспорват пред съда по реда за оспорване на индивидуален административен акт. Оспорването на решението по ал. 5 и на договора по ал. 6 не спира тяхното изпълнение в случаите на предоставяне на държавна помощ, освен ако съдът разпорежи друго.

Чл. 41. (1) За оценители на проекти не могат да бъдат избирани лица, които са членове на колектива или са свързани лица с членовете на екипа на оценявания от тях проект.

(2) Оценител не може да оценява проекти в дадено тематично направление или научна област на конкурс, когато участва като ръководител или член на научен колектив на проектно предложение в същото тематично направление или научна област на конкурса.

(3) Липсата на обстоятелствата по ал. 1 се установява с декларация, попълнена от оценителите.

(4) При установяване на невярно съдържание на декларацията по ал. 3 оценителят губи правото да оценява проектни предложения и да участва в проекти, финансирани от фонда, за период от 5 години.

Чл. 42. (1) Анализът и оценката на изпълнението на финансираните конкурсни проекти се осъществяват от постоянните научно-експертни комисии.

(2) Научно-експертните комисии организират междинна и крайна оценка на изпълнението на проектите и я предлагат за приемане от изпълнителния съвет по ред, определен в правилника на фонда, и въз основа на правила и критерии, приети от изпълнителния съвет.

Чл. 43. (1) Членовете на временните научно-експертни комисии не могат да кандидатстват с проекти самостоятелно или като ръководители или членове на научни колективи за финансиране от фонда в конкурси, за които те организират оценяването.

(2) Членовете на постоянните научно-експертни комисии не могат да оценяват изпълнението на проекти, в които участват самостоятелно или като членове на научни колективи.

(3) Членовете на изпълнителния съвет, на временните и на постоянните научно-експертни комисии не могат да бъдат оценители на проектни предложения по време на мандата си.

(4) Членовете на изпълнителния съвет не могат да бъдат оценители на отчети на проекти по време на мандата си.

Чл. 44. (1) Всеки проект се финансира самостоятелно и независимо от други проекти, като не се допуска тяхното обединяване или разделяне.

(2) Финансовите отчети на проектите се проверяват за допустимост за разходваните средства от одитор експерт-счетоводител. Начинът за определяне на одитор се указва в насоките за кандидатстване в конкурса.

(3) Одиторът изготвя мотивиран доклад до управителя на фонда и до съответната постоянна научно-експертна комисия, в който дава оценка за направените разходи.

(4) Постоянната научно-експертна комисия представя на изпълнителния съвет съгласувано с управителя на фонда предложение за окончателен размер на одобрените разходи по проекта. Изпълнителният съвет приема решение, с което утвърждава окончателния размер на одобрените разходи.

(5) Управителят на фонда уведомява ръководителя на научния колектив и на базовата организация за решението по ал. 4. Възражение срещу решение за възстановяване на средства може да бъде подадено в случаите, при които одиторът на финансовия отчет е определен от фонда. При подаване на такова възражение управителят след съгласуване с председателя на съответната постоянна научно-експертна комисия определя независим одитор, който изготвя становище за допустимостта само на средствата, за които се възражава. Въз основа на становището на независимия одитор изпълнителният съвет потвърждава или променя решението си по ал. 4.

(6) В случай на констатирано с доклада по ал. 3 и с решението по ал. 4 неправомерно или не по предназначение разходване на средства, предоставени от фонда, в полза на държавата възниква правото да ги получи от неизправната страна заедно със законната лихва от датата на решението по ал. 4, съответно от неговото потвърждаване.

(7) Вземанията по ал. 6 са публични държавни вземания и се установяват с акт за установяване на публично вземане, издаден от управителя на Фонд „Научни изследвания“ по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

(8) Актът по ал. 7 подлежи на обжалване по съдебен ред по реда на Административнопроцесуалния кодекс, като обжалването не спира неговото изпълнение.

(9) Установените вземания се събират от Националната агенция за приходите по реда на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс.

(10) Конкретните условия и редът за отчитане на получените средства и за установяване на неправомерно или не по предназначение разходените средства се определят в правилника на Фонд „Научни изследвания“ и в договора по чл. 40, ал. 6.

Чл. 45. Управителят на Фонд „Научни изследвания“ изготвя и след одобрение от изпълнителния съвет предлага за приемане от министъра на образованието и науката годишен отчет за дейността на фонда в срок, посочен в правилника му.

Раздел III

Създаване на обединения на висши училища и научни организации

Чл. 46. (1) За изпълнението на дейности по Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура и получаване на публично финансиране по нея, както и за извършване на съвместни научни изследвания, висши училища или научни организации може да създават обединения въз основа на споразумение между тях.

(2) Със споразумението за изпълнение на дейности по Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура по ал. 1 участниците се съгласяват да осъществяват съвместни дейности за изграждане, поддържане и развитие на научноизследователска инфраструктура, която създава условия за извършване на научни изследвания или на иновационна дейност, включително за изпълнението на програми по тематичните области от Иновационната стратегия за интелигентна специализация.

(3) Споразумението по ал. 1 се сключва в писмена форма и съдържа:

1. наименование на обединението, изписано на български език;
2. цел на обединението;
3. права и задължения на участниците;
4. водеща и партниращи организации и начин на представяването им;
5. правила за използването на научноизследователска инфраструктура от страна на участниците в обединението;
6. правила за разпределяне правата на интелектуалната собственост и приходите от тях между участниците в обединението;
7. имуществени отношения между участниците и начина на ползване на придобитото имущество.

Чл. 47. (1) За повишаване на обществената значимост на научните изследвания и ефективността на инвестираните публични средства висши училища и/или научни организации може да се сдружават или могат да създават институти.

(2) Институтите по ал. 1 могат да се създават по реда на Закона за висшето образование, Закона за Българската академия на науките, Закона за Селскостопанската академия или като институти към две или повече висши училища и/или научни организации.

(3) Институтът към две или повече висши училища и/или научни организации се създава като юридическо лице с акт на Министерския съвет по съвместна инициатива на съответните висши училища и/или научни организации.

(4) С акта на Министерския съвет по ал. 3 по предложение на съответните висши училища и/или научни организации се уреждат статутът и правилата за съвместно управление и финансиране на института.

(5) С цел стопанска реализация на резултати от научните изследвания, от иновационна дейност или от права върху обектите на интелектуалната собственост, както и за получаване на публично финансиране за иновационна дейност, участниците в обединението/сдружението по ал. 1 – висши училища и/или научни организации, притежаващи правата на интелектуална собственост или научните резултати, както и институтите по ал. 1 и 2 могат да създават и търговски дружества при условия и по ред, определени с акт на Министерския съвет.

Глава четвърта

НАСЪРЧАВАНЕ НА ИНОВАЦИИТЕ

Раздел I

Общи положения

Чл. 48. (1) Насърчаването на иновациите се осъществява чрез финансови и нефинансови инструменти и механизми при условия и по ред, определени в този закон, както и при условията и по реда на съответните специални закони и подзаконовни нормативни актове.

(2) Финансовите и нефинансовите механизми и инструменти по ал. 1 включват:

1. безвъзмездна финансова помощ;
2. субсидии, директно договаряне, колективни схеми;
3. ваучери;
4. заеми и гаранции по заеми;
5. поощрителни мерки и награди;
6. административни мерки;
7. други.

Чл. 49. (1) Финансовото насърчаване на иновациите се изразява в пълно или частично финансиране със средства от държавния бюджет, от Европейския съюз и по международни програми и споразумения, от дарения и от други източници в съответствие с целите и приоритетите, определени в национални, включително секторни стратегически документи за развитие и насърчаване на иновациите.

(2) Насърчаването на иновациите чрез финансиране със средства от държавния бюджет се осъществява при условията и по реда, определени в този закон.

(3) Насърчаване чрез финансиране със средства от държавния бюджет може да се осъществява и при условията и по реда на специални закони за изпълнение на секторни политики.

(4) Насърчаване на иновациите чрез финансиране със средства от Европейския съюз и по международни договори се осъществява при условията и по реда, определени в правото на Европейския съюз, националното право и международните договори.

(5) Финансирането по ал. 1 се осъществява при условията на ненарушаване на конкуренцията и правилата в областта на държавните помощи и по начин, който да гарантира ефективност, ефикасност и прозрачност при разходването на средствата.

Чл. 50. (1) Със средства от държавния бюджет се финансират изцяло или частично дейности за изпълнение на:

1. националните програми в областта на иновациите;
2. Иновационната стратегия за интелигентна специализация;
3. Рамковата програма за научни изследвания и иновации;
4. иновационни проекти на конкурсен принцип.

(2) Със средства от Европейския съюз и по международни договори и програми се финансират изцяло или частично дейности за изпълнение на:

1. двустранни и многостранни международни договори и програми;
2. европейски и трансевропейски иновационни програми;
3. иновационни проекти.

(3) Със средства от държавния бюджет може да се съфинансират дейности по ал. 2.

Чл. 51. (1) Финансирането на иновациите със средства от държавния бюджет се извършва чрез Министерството на иновациите и растежа.

(2) Финансирането със средства от държавния бюджет за изпълнение на дейностите по Иновационната стратегия за интелигентна специализация се предоставя съгласно тематичните ѝ области.

(3) Финансирането по ал. 1 е насочено към:

1. висши училища и научни организации;
2. търговски дружества по чл. 21, ал. 1, т. 15 от Закона за висшето образование и други търговски дружества, създадени с участието на висши училища и научни организации;
3. научноизследователски инфраструктури;
4. юридически лица с нестопанска цел;
5. дружества по Закона за задълженията и договорите;

6. физически лица, извършващи иновационна дейност;
7. научно-технологични паркове;
8. търговци и консорциуми;
9. звена за технологичен трансфер;
10. общини.

Раздел II

Национален иновационен фонд

Чл. 52. Създава се Национален иновационен фонд като юридическо лице със седалище град София. Управителят на фонда е второстепенен разпоредител с бюджет по бюджета на Министерството на иновациите и растежа.

Чл. 53. Националният иновационен фонд:

1. подкрепя сътрудничеството и съвместните програми между висшите училища и научните организации и бизнеса в сферата на научните изследвания, иновациите, разработването на нови технологии, технологичния трансфер, изграждането на предприемачески умения и популяризирането на иновациите и технологиите;
2. финансира проекти, програми и дейности на предприятията за насърчаване и развитие на иновациите в съответствие с националната иновационна политика и изпълнява мерки за развитието на иновациите, заложен в стратегическите документи;
3. подпомага участието в европейски и други международни програми за научни изследвания и иновации, финансира участия в двустранни и многостранни проекти и програми;
4. работи и в координация с други организации и структури, финансиращи научни изследвания и иновации.

Чл. 54. Управлението и дейността на Националния иновационен фонд се осъществява в съответствие с правилник, приет от Министерския съвет по предложение на министъра на иновациите и растежа.

Чл. 55. (1) Органи за управление на Националния иновационен фонд са:

1. изпълнителен съвет;
2. председател на изпълнителния съвет;
3. управител.

(2) Изпълнителният съвет осъществява управлението на дейността на фонда, пряко свързана с дейността по насърчаване на иновациите, като ръководи и провежда дейностите по планиране, организиране и оценяване на конкурси на фонда.

(3) Изпълнителният съвет се състои от представители на Министерството на иновациите и растежа, бизнеса, висшите училища и научните организации, гражданското общество, както и

представител на Министерството на образованието и науката. Съставът на изпълнителния съвет се определя със заповед на министъра на иновациите и растежа. Мандатът на неговите членове е 4 години с право на още един мандат.

(4) Председателят на изпълнителния съвет се избира между неговите членове за срока на мандата на съвета.

(5) При осъществяване на своите функции председателят на изпълнителния съвет се подпомага от заместник-председател, който се избира съгласно ал. 4. Той изпълнява функциите на председател на изпълнителния съвет в случаите на негово отсъствие.

(6) Управителят на фонда отговаря за административното и финансовото управление на фонда и за законосъобразността на решенията му.

(7) Министърът на иновациите и растежа провежда конкурс за управител на фонда по ред, определен в правилника по чл. 54, след който сключва договор за управление с него.

(8) Позициите по ал. 1 не могат да бъдат заемани от:

1. лица, осъждани за умишлено престъпление от общ характер на лишаване от свобода;
2. лица, поставени под запрещение;
3. лица, причинили виновно имуществени вреди на Националния иновационен фонд;
4. ръководители на текущи проекти, финансирани от Националния иновационен фонд.

(9) Мандатът на лицата в органите за управление по ал. 1 се прекратява предсрочно при:

1. постъпване на писмено заявление от лицето, заемащо позицията;
2. фактическа невъзможност лицето да изпълнява задълженията си, продължила повече от 6 месеца, или при системно неизпълнение на същите;
3. настъпване на някое от обстоятелствата по ал. 8;
4. влизане в сила на акт, с който е установен конфликт на интереси по Закона за противодействие на корупцията;
5. смърт на лицето.

(10) Освен в случаите по ал. 9, договорът за управление с управителя на фонда може да бъде прекратен от министъра на иновациите и растежа и по негова преценка.

(11) При настъпване на някое от обстоятелствата по ал. 9 и 10 се избира или определя лице, което довършва мандата на съответната позиция.

(12) За един мандат се счита времето, в което лицето е заемало съответната позиция повече от две години.

(13) Конкретните условия и ред за избор на органите за управление по ал. 1 се уреждат в правилника на Националния иновационен фонд.

Чл. 56. (1) Членовете на изпълнителния съвет, с изключение на представителите на Министерството на иновациите и растежа, на представителя на Министерството на образованието и науката и на управителя на Националния иновационен фонд, получават възнаграждение в размер, определен с правилника на фонда. Те имат право на възнаграждение само за месеците, през които са участвали в заседания.

(2) Членовете на изпълнителния съвет отговарят солидарно за имуществените вреди, които са причинили виновно на Националния иновационен фонд.

(3) Председателят и членовете на изпълнителния съвет за времето на изпълнение на правомощията си не могат да участват в проекти и програми, финансирани от Националния иновационен фонд, или да кандидатстват за такива.

Чл. 57. (1) Националният иновационен фонд изпълнява тригодишна оперативна програма.

(2) Програмата съдържа цели, показатели за изпълнение и план за предстоящите за периода дейности и съответното им финансиране на основата на ясни и измерими цели и политики в хода на бюджетната процедура и в средносрочен период, което ще допринесе за оптималното управление на финансовите средства в рамките на общите бюджетни параметри за съответната година и за периода на съответната средносрочна бюджетна прогноза.

(3) Програмата се утвърждава от министъра на иновациите и растежа по предложение на изпълнителния съвет на Националния иновационен фонд след съгласуване с министъра на образованието и науката.

(4) Съгласуването по ал. 3 се извършва в 7-дневен срок от получаването на програмата. Тя се счита за съгласувана, когато в посочения срок не е изпратено становище.

Чл. 58. Приходите на Националния иновационен фонд се осигуряват от:

1. средства от държавния бюджет;
2. средства въз основа на споразумения, дарения и помощи от национални и международни финансови институции и организации и средства по международни споразумения;
3. дарения от физически и юридически лица;
4. средства по съвместни програми с публични и частни български и чуждестранни фондове за рисково финансиране;
5. средства по програми на Европейския съюз и държавите от Европейското икономическо пространство.

Чл. 59. (1) Средствата на Националния иновационен фонд се разходват за:

1. изпълнение на Иновационната стратегия за интелигентна специализация;
2. целево финансиране за иновации и технологичен трансфер;
3. финансиране на иновационни проекти и програми;

4. изграждане и поддържане на научноизследователска инфраструктура и научно-технологични паркове;

5. подкрепа на дейности, проекти и програми, насочени към сътрудничество между науката и бизнеса, включително общините, както и участие в международни проекти и програми в областта на иновациите;

6. програми в подкрепа на технологичното развитие на иновациите;

7. дейности и информационни кампании за подготовка и насърчаване на малки и средни предприятия за участие в програми и проекти за научни изследвания, иновации, предприемачество и технологичен трансфер;

8. финансиране на проекти въз основа на програми за финансиране на научни изследвания с участието на бизнеса като получател на научния продукт;

9. подпомагане на стартиращи предприятия чрез програми и инициативи, насочени към ускоряване на тяхното развитие в ранен етап, подкрепа за техния растеж и разширяване на тяхната дейност;

10. програми или инициативи, които имат за цел да подкрепят иновативни идеи от етапа на концепцията до реализирането им на пазара и след това;

11. програми или инициативи, които предоставят финансиране, наставничество и възможности за работа в мрежа, с цел подпомагане на стартиращи предприятия и малки и средни предприятия, които са в ранен етап на развитие и разширяване на дейността им;

12. подкрепа на мрежата от звена за технологичен трансфер;

13. подкрепа на дейности, проекти и програми, насочени към сътрудничество между науката и бизнеса, както и за участие в международни проекти и програми в областта на иновациите;

14. научноизследователски и иновационни дейности, инициирани и реализирани в предприятията, самостоятелно или в сътрудничество с висши училища и научни организации;

15. осигуряване на пълно или частично финансиране на национални програми и проекти от стратегическо значение във връзка с решение на държавни органи или в изпълнение на международен договор;

16. придобиване и поддържане на права на интелектуалната собственост върху обекти, резултат на иновационна дейност, включително придобиване и поддържане на патенти;

17. издръжка за дейността на Националния иновационен фонд.

(2) Финансирането по ал. 1 е насочено приоритетно към стартиращи предприятия по ал. 1, т. 9, както и към търговци и консорциуми, които докажат разходи за научноизследователска и развойна дейност не по-малко от 2 на сто от общите си разходи за всяка от последните три години.

(3) Финансирането по ал. 1 може да се осъществява и в партньорство с други институции, организации и финансиращи органи.

(4) Придобиването на права на интелектуална собственост върху обекти, чието създаване е в резултат от иновационна дейност, финансирана със средства на Националния иновационен фонд, се урежда с договор между страните, получили финансиране, и фонда.

Чл. 60. (1) Националният иновационен фонд подкрепя проекти, като предоставя целеви финансови средства въз основа на конкурс, проведен при условията и по реда на този закон.

(2) Предоставянето на финансови средства от Националния иновационен фонд може да се извърши без провеждане на конкурсна процедура за изпълнение на:

1. национални програми в областта на иновациите по решение на Министерския съвет;
2. проекти на български предприятия, получили оценка над прага в одобрените насоки за кандидатстване по процедури на Рамковата програма за научни изследвания и иновации на Европейския съюз;
3. иновационни проекти от стратегическо значение за страната след решение на държавни органи или в изпълнение на международен договор;
4. дейности по технологичен трансфер за иновации, възникнали по време и в резултат на изпълнение на проекти, финансирани от Националния иновационен фонд.

(3) Предоставянето на финансови средства от Националния иновационен фонд се извършва според условията на Рамката за държавна помощ за научни изследвания, развитие и иновации и според условията на глава III, раздел 4 от Регламент (ЕС) № 651/2014.

Чл. 61. (1) Конкурсните процедури се откриват със заповед на управителя на Националния иновационен фонд след решение на изпълнителния съвет.

(2) За всяка отделна процедура изпълнителният съвет одобрява конкурсната документация, условията за финансиране, изискванията за допустимост на кандидатите и конкурсните проекти и критериите за оценка на проектите. Задължително условие за допускане до финансиране е липсата на изискуеми публични задължения на кандидатите за получаване на финансови средства от Националния иновационен фонд, което се установява по реда на чл. 87, ал. 11 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс.

(3) Поканата към кандидатите за участие в конкурсната процедура се публикува на интернет страницата на Националния иновационен фонд и на интернет страницата на Министерството на иновациите и растежа. Тя трябва да съдържа информация за обстоятелствата по ал. 2.

Чл. 62. В правилника на Националния иновационен фонд се уреждат условията и редът за оценяване и класиране на проектни предложения, сключването на договори за финансиране и механизмите за контрол, наблюдение и оценка на изпълнението на проектите.

Чл. 63. (1) Конкурсните проекти се оценяват от национални или международни оценители.

(2) Оценителите определят вида на научните изследвания в съответствие с чл. 2 по всеки оценяван от тях проект. Оценителите получават възнаграждение въз основа на договор, сключен с управителя на Националния иновационен фонд.

(3) Изпълнителният съвет с решение определя проектите, одобрени за финансиране, и размера на средствата, които се предоставят, в рамките на общия размер на определените за конкурса финансови средства.

(4) Въз основа на решението по ал. 3 управителят на Националния иновационен фонд сключва административен договор, с който се определят условията за финансиране и изпълнение на всеки от определените за финансиране проекти.

(5) Сключването, изпълнението, изменението и прекратяването на договора се оспорват пред съд по реда за оспорване на индивидуален административен акт. Оспорването на решението по ал. 3 и на договора по ал. 4 не спира тяхното изпълнение, освен ако съдът разпорежи друго.

Чл. 64. (1) За оценители на проекти не могат да бъдат избирани лица, които са членове или са свързани лица с членове на екипа на оценявания от тях проект.

(2) Липсата на обстоятелствата по ал. 1 се установява с декларация, попълнена от оценителите.

(3) При установяване на невярно съдържание на декларацията по ал. 2 оценителят губи правото да оценява проектни предложения и да участва в проекти, финансирани от Националния иновационен фонд, за период 5 години.

Чл. 65. (1) Всеки проект се финансира самостоятелно и независимо от други проекти.

(2) В случай на констатирано неправомерно или не по предназначение разходване на средства, предоставени от Националния иновационен фонд, в полза на държавата възниква правото да ги получи от неизправната страна.

(3) Вземанията по ал. 2 са публични държавни вземания, които се установяват от управителя на Националния иновационен фонд по реда на чл. 44, ал. 3 – 8 и се събират по реда на чл. 44, ал. 9.

(4) Конкретните условия и редът за отчитане на получените средства и за установяване на неправомерно или не по предназначение разходените средства се определят в правилника на Националния иновационен фонд и в договора по чл. 63, ал. 4.

Чл. 66. След решение на изпълнителния съвет управителят на Националния иновационен фонд сключва договори за съфинансиране на международни проекти и програми за иновации с финансиращи организации в чужбина в съответствие с междуправителствени спогодби или програми.

Чл. 67. Управителят на Националния иновационен фонд изготвя и представя за одобрение на изпълнителния съвет годишен отчет за дейността на фонда в срок, посочен в правилника на фонда.

Чл. 68. (1) Националният иновационен фонд работи в координация с Фонд „Научни изследвания“.

(2) С цел взаимодействие и координация при осъществяването на политиката за финансово насърчаване на научните изследвания и иновациите изпълнителните съвети на двата фонда провеждат съвместни заседания най-малко два пъти в годината.

(3) Националният иновационен фонд и Фонд „Научни изследвания“ осъществяват съвместно дейността по изпълнение на рамковата програма по чл. 9, ал. 4.

Чл. 69. Националният иновационен фонд и Фонд „Научни изследвания“ може да осъществяват съвместни конкурсни процедури за финансиране на проекти и програми за насърчаване на научни изследвания и иновации при условия и по ред, определени съвместно от изпълнителните съвети на двата фонда при спазване на реда по чл. 35, като поканата към кандидатите за участие в конкурсната процедура се публикува на интернет страниците на двата фонда, както и на интернет страниците на Министерството на образованието и науката и на Министерството на иновациите и растежа.

Глава пета

НАСЪРЧАВАНЕ НА ТЕХНОЛОГИЧНИЯ ТРАНСФЕР

Чл. 70. (1) Насърчаването на технологичния трансфер включва дейности, чрез които се създават условия за развитие на жизнения цикъл на технологията от идеята за нейното създаване до индустриалната и пазарната ѝ реализация.

(2) Насърчаването на технологичния трансфер включва и публично финансиране, както и мерки за закрила на интелектуалната собственост и за нейната стопанска реализация. Финансирането на технологичния трансфер се извършва при спазване на условията на Рамката за държавна помощ за научни изследвания, развитие и иновации и на глава III, раздел 4 от Регламент (ЕС) № 651/2014.

(3) В процеса по ал. 1 участват в сътрудничество авторът или съавторите на технологията, научната организация или висшето училище и другите организации и лица по чл. 71.

Чл. 71. От предвидените мерки за насърчаване на технологичния трансфер при условията и по реда на този закон може да се възползват:

1. висши училища и научни организации;
2. търговски дружества по чл. 21, ал. 1, т. 15 от Закона за висшето образование и други търговски дружества, създадени с участието на висши училища и научни организации;
3. научноизследователски инфраструктури;
4. юридически лица с нестопанска цел;
5. дружества, създадени по реда на Закона за задълженията и договорите;
6. физически лица, извършващи иновационна дейност;

7. научно-технологични паркове;
8. търговци и консорциуми;
9. звена, осъществяващи технологичен трансфер.

Чл. 72. (1) Висшите училища създават структури за реализацията на резултатите от научните изследвания и на други обекти на интелектуалната собственост съгласно чл. 17, ал. 2, т. 10 от Закона за висшето образование.

(2) Висшите училища може да създават търговски дружества за целите на стопанската реализация на резултати от научни изследвания и обекти на интелектуална собственост съгласно чл. 21, ал. 1, т. 15 от Закона за висшето образование.

(3) Технологичният трансфер се осъществява от структурите по ал. 1, които са обслужващи звена на висшите училища съгласно чл. 25, ал. 3 от Закона за висшето образование, както и от специализирани звена към научните организации и научно-технологичните паркове по чл. 71, т. 7.

Чл. 73. (1) Закрилата на интелектуална собственост върху научноизследователски резултати, получени с финансиране от Фонд „Научни изследвания“, може да се осъществява със средства на фонда.

(2) Закрилата на интелектуална собственост върху обекти, получени в резултат на иновационна дейност, финансирана от Националния иновационен фонд, може да се осъществява със средства на фонда.

(3) Насърчаването на технологичния трансфер чрез финансиране със средства от Европейския съюз и по международни договори се осъществява при условията и по реда, определени в правото на Европейския съюз, националното право и международните договори.

Чл. 74. (1) Условията и редът за закрила и управление на интелектуалната собственост върху научноизследователски резултати и обекти на интелектуална собственост, създадени във висшите училища, се уреждат с правилник за закрила и управление на интелектуалната собственост съгласно чл. 17, ал. 2, т. 10 от Закона за висшето образование. Правилникът урежда възникването и упражняването на различните видове права на интелектуална собственост и мерки за насърчаване на отворената наука.

(2) Условията и редът за закрила и управление на интелектуалната собственост върху научноизследователски резултати и обекти на интелектуална собственост, създадени в научните организации и научно-технологичните паркове по чл. 71, т. 7, се уреждат чрез приемане на правила за реализация на резултатите от научни изследвания и закрила на интелектуалната собственост. Правилата уреждат възникването и упражняването на различните видове права на интелектуална собственост и мерки за насърчаване на отворената наука.

(3) Наличието на правилник по ал. 1 или на правила по ал. 2 за закрила и управление на интелектуалната собственост е условие за получаване на публични средства за изпълнение на проекти и програми, свързани с научни изследвания или иновации.

(4) Наличието на правилник или на правила за технологичен трансфер и на структура за реализация на резултатите от научни изследвания и на други обекти на интелектуалната собственост е условие за получаване на публични средства за технологичен трансфер от Националния иновационен фонд.

(5) Придобиването на права на интелектуална собственост от физически лица върху обекти или продукти, за чието създаване са използвани публични средства, се урежда с договор между автора или съавторите, от една страна, и научната организация или висшето училище, или представител на бизнеса, от друга, като договарът не може да противоречи на правилника по ал. 1 или на правилата по ал. 2.

(6) Ако в тримесечен срок от създаването на обекта на интелектуална собственост организацията по ал. 5 не предприеме действия за нейната защита или отхвърли заявката за защита, правото за това преминава върху автора/създателя на интелектуалния продукт.

Чл. 75. (1) С правилника по чл. 74, ал. 1, правилата по чл. 74, ал. 2 и договора по чл. 74, ал. 5 се определят редът и начинът на уреждане на отношенията между участниците в научноизследователската и иновационната дейност.

(2) Приходите от реализацията на правата на интелектуалната собственост се разпределят между автора или съавторите и висшето училище или научната организация. Висшето училище или научната организация използва приходите за насърчаване на научноизследователска и иновационна дейност, както и за административни разходи на структурата по чл. 72, ал. 1.

Глава шеста

НАСЪРЧАВАНЕ НА ОТВОРЕНАТА НАУКА

Чл. 76. Министърът на образованието и науката, висшите училища и научните организации насърчават отворената наука чрез създаване на условия за свободен достъп до публикувани резултати от научни изследвания, финансирани изцяло или частично с публични средства, както и използването на тези резултати.

Чл. 77. (1) Висшите училища създават структури за насърчаване на отворената наука като част от структурите по чл. 17, ал. 2, т. 10 от Закона за висшето образование.

(2) Българската академия на науките, Селскостопанската академия и научните организации на бюджетна издръжка създават структури за насърчаване на отворената наука като част от звената по чл. 71, ал. 3.

Чл. 78. (1) Министерството на образованието и науката чрез Националния център за информация и документация създава и поддържа Български портал за отворена наука.

(2) Българският портал за отворена наука е национално хранилище на научна информация, резултат от научни изследвания, финансирани изцяло или частично с публични средства, както и единна точка за достъп до такава информация.

(3) За целите на ал. 2 Националният център за информация и документация създава и поддържа електронна връзка с институционалните хранилища в портала по ал. 1.

(4) Редът за публикуване и съхранение на данните и публикациите в портала по ал. 1 се определя с наредба на министъра на образованието и науката.

Чл. 79. Висшите училища и научните организации, в изпълнение на мерките за насърчаване на отворената наука, могат да създават и управляват собствени институционални хранилища, в които се депозират, организират, споделят при условията на свободен достъп и съхраняват дългосрочно данни, публикации и други резултати от научноизследователска дейност, финансирана изцяло или частично с публични средства.

Чл. 80. (1) Договорите между организациите, финансиращи научни изследвания, и организациите, осъществяващи научни изследвания, съдържат условията и сроковете, при които резултатите от научни изследвания се публикуват при спазване на принципите на свободен достъп.

(2) Авторите на публикации, създадени в резултат на публично финансирани научни изследвания, предоставят за публикуване цифрово копие на публикацията или нейна версия в хранилището по чл. 78, ал. 2.

Глава седма

ПУБЛИЧНОСТ И НАБЛЮДЕНИЕ

Чл. 81. (1) Министерството на образованието и науката чрез Националния център за информация и документация (НАЦИД) поддържа публичен регистър като електронна база данни за научноизследователската дейност в Република България, който съдържа следните данни и обстоятелства:

1. научни организации и висши училища;
2. учени в Република България;
3. научноизследователски инфраструктури;
4. национални и международни научни програми, финансирани от българската държава, в които участват организациите по т. 1;
5. национални и международни научноизследователски проекти, изпълнявани от организациите по т. 1, източника на финансиране и ръководителите на проектите;

6. научни постижения и резултати на организациите по т. 1 и лицата по т. 2 – публикации, патенти и продукти;

7. организации, финансиращи научни изследвания.

(2) Условието и редът за водене на регистъра, реквизитите и обстоятелствата, подлежащи на вписване, се определят с наредба на министъра на образованието и науката.

Чл. 82. (1) Организациите по чл. 81, ал. 1, т. 1 и 7 заявяват пред НАЦИД данните и обстоятелствата, подлежащи на вписване в регистъра, при условията и по реда на наредбата по чл. 81, ал. 2.

(2) Вписаните в регистъра данни и обстоятелства са публично достъпни. В регистъра не се вписват данни, които представляват класифицирана информация.

Чл. 83. (1) Изпълнителният директор на НАЦИД отказва вписване в регистъра, когато се установи, че:

1. заявените за вписване данни и обстоятелства са неистински;
2. приложените официални документи не са издадени в установената от закона форма;
3. не са спазени изискванията за вписване, определени в наредбата по чл. 81, ал. 2.

(2) Отказът по ал. 1 може да се обжалва при условията и по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

Чл. 84. Националният център за информация и документация създава и поддържа електронна среда за връзка между регистрите и базите данни на висшите училища и научните организации, Фонд „Научни изследвания“ и Националния иновационен фонд.

Чл. 85. (1) Министърът на образованието и науката издава правилник за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации, както и на дейността на Фонд „Научни изследвания“.

(2) Научноизследователската дейност на висшите училища и на научните организации, както и дейността на Фонд „Научни изследвания“ се оценяват периодично на базата на критерии и при условия и по ред, определени с правилника по ал. 1.

Чл. 86. Дейността на Националния иновационен фонд се оценява периодично на базата на критерии и при условия и по ред, определени в правилник за наблюдение и оценка, издаден от министъра на иновациите и растежа.

Глава осма

КОНТРОЛ

Чл. 87. Министърът на образованието и науката осъществява контрол върху дейността на Фонд „Научни изследвания“, като:

1. извършва наблюдение върху дейността на фонда и дава писмени препоръки и указания в случай на необходимост;

2. осъществява контрол чрез Инспектората на Министерството на образованието и науката;

3. приема годишния отчет за дейността на Фонд „Научни изследвания“;

4. освобождава състава на изпълнителния съвет и управителя на Фонд „Научни изследвания“ в случай на констатирани нарушения на разпоредбите на този закон или след получена незадоволителна оценка на дейността на фонда съгласно правилника за наблюдение и оценка по чл. 85, ал. 1.

Чл. 88. Министърът на иновациите и растежа осъществява контрол върху дейността на Националния иновационен фонд, като:

1. извършва наблюдение върху дейността на фонда и дава писмени препоръки и указания в случай на необходимост;

2. осъществява контрол чрез Инспектората на Министерството на иновациите и растежа;

3. приема годишния отчет за дейността на Националния иновационен фонд;

4. освобождава състава на изпълнителния съвет и управителя на Националния иновационен фонд в случай на констатирани нарушения на разпоредбите на този закон или след получена незадоволителна оценка на дейността на фонда съгласно правилника за наблюдение и оценка по чл. 86.

Чл. 89. Администратори на помощ при предоставянето на държавна или минимална помощ са Фонд „Научни изследвания“ и Националният иновационен фонд, като договорите по чл. 40, ал. 6 и чл. 63, ал. 4 са актове за предоставяне на помощ по смисъла на Закона за държавните помощи.

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 1. По смисъла на този закон:

1. „Научна организация“ е:

а) организация по чл. 47, ал. 1 от Закона за висшето образование;

б) друго юридическо лице, за което едновременно са налице следните условия:

аа) осъществява научноизследователска дейност, за която е отчело повече от половината си разходи през всяка една от последните три години;

бб) има научни публикации в индексирани и реферирани научни издания;

вв) назначени са на трудово правоотношение за извършване на научни изследвания най-малко 7 лица, които са придобили образователна и научна степен „доктор“.

2. „Учен“ е лице, което заема академична длъжност или е придобило образователна и научна степен „доктор“ и извършва научноизследователска дейност, или по силата на закон е ангажирано с научноизследователска дейност.

3. „Млад учен“ е лице, което извършва научноизследователска и образователна дейност във висше училище или научна организация след придобиване на първа образователно-квалификационна степен „магистър“, но не повече от 10 години след придобиването ѝ. В този период не се включва времето, през което лицето ползва отпуск поради бременност и раждане, отглеждане на дете или поради временна неработоспособност, продължила повече от 6 месеца без прекъсване, и е в обективна невъзможност да извършва научноизследователска и научно-образователна дейност.

4. „Докторант“ е лице, което притежава образователно-квалификационна степен „магистър“ и е в процес на придобиване на образователна и научна степен „доктор“.

5. „Постдокторант“ е лице, което е придобило първа образователна и научна степен „доктор“, но не повече от 8 години след придобиването ѝ. В този период не се включва времето, през което лицето ползва отпуск поради бременност и раждане, отглеждане на дете или поради временна неработоспособност, продължила повече от 6 месеца без прекъсване, и е в обективна невъзможност да извършва научноизследователска и научно-образователна дейност.

6. „Научноизследователска инфраструктура“ е съвкупност от съоръжения, оборудване и ресурси, включително съответните човешки ресурси, използвани за провеждане на научни изследвания, включващи научно оборудване или набор от инструменти, експертиза и средства, основани на знанието, свързаните с тях дейности, структурирана научна информация, както и всички останали възможности и способности, позволяващи провеждане на научни изследвания; когато е уместно, те могат да се използват и за други цели освен за научни изследвания, например с образователна цел или за обществени услуги.

7. „Стартиращо предприятие“ е търговско дружество, което има висок потенциал за развитие, извършва иновационна дейност и е създадено с цел да разработва, въвежда и реализира на пазара иновативни продукти или услуги.

8. „Научно-технологичен парк“ е юридическо лице, което изгражда, управлява и развива научноизследователска инфраструктура, лабораторни комплекси или звена за технологичен трансфер, както и осъществява други дейности с цел създаване на благоприятна среда за осъществяване на икономически дейности, свързани с разработване или въвеждане на технологии и иновации.

9. „Равнопоставеност“ е недопускане на дискриминация или ограничения, основаващи се на пол, раса, народност, произход, етническа принадлежност, религия или вяра, убеждения, политическа принадлежност, лично и обществено положение или имуществено състояние, увреждане, сексуална ориентация, семейно положение или други признаци, установени в закон или в международен договор, по който Република България е страна, при осъществяването на научноизследователска или иновационна дейност, финансирана с публични средства.

10. „Безпристрастност“ е добросъвестно осъществяване на научноизследователска или иновационна дейност, финансирана с публични средства, без да се допуска налагането на идеологически, религиозни, партийни или политически доктрини, които биха оказали влияние върху обективността на дейността.

11. „Ефективност“ е степента на постигане целите на научноизследователската или иновационната дейност, финансирана с публични средства, при съпоставяне на действителните и очакваните резултати от тази дейност.

12. „Икономичност“ е придобиването с най-малки разходи на необходимите ресурси за осъществяване на научноизследователска или иновационна дейност при спазване на изискванията за качество на ресурсите.

13. „Свобода на осъществяване“ е правото на избор на предмет и методи за провеждане на научните изследвания при спазване на действащото законодателство и общоприетите етични стандарти.

14. „Технологичен трансфер“ включва трансфер на знания и технологии, чиято цел е придобиване, събиране и споделяне на конкретни и потенциални знания, включително умения и компетенции по отношение както на стопански, така и на нестопански дейности, като научно сътрудничество, консултантска дейност, развитие на жизнения цикъл на технологията от идеята за нейното създаване до индустриалната и пазарната ѝ реализация, както и предприемане на мерки за защитата ѝ с права на интелектуална собственост, лицензиране, обособяване на нови организации, публикации и мобилност на изследователите и другите служители, участващи в тези дейности. Освен научните и технологичните знания, това обхваща други видове знания, включително използването на стандарти и правила, в които се съдържат, и условията в реална експлоатационна среда и методите за организационни иновации, както и управление на знания, свързани с установяването, придобиването, предпазването, защитаването и използването на нематериални активи.

15. „Научноизследователски проект“ обхваща една или няколко категории фундаментални или приложни научни изследвания с точно определен икономически, научен или технически характер, с ясни и предварително определени цели, изследователски методи и очаквани резултати, които служат за установяване степента на постигане на целите и съответствието им с приложените методи.

16. „Институционално хранилище“ е онлайн база данни, предоставяща възможност за съхранение, разполагане, обработка и извличане на информация, поддържана от организация, извършваща или финансираща научни изследвания.

17. „Свързани лица“ са:

а) съпрузите, роднините по права линия без ограничения, по сребрена линия до четвърта степен включително, и роднините по сватовство до трета степен включително, или във фактическо съжителство;

б) лица в трудовоправни отношения;

в) лицата, едното от които участва в управлението на дружеството на другото;

г) съдружниците;

д) лицата, чиято дейност се контролира пряко или косвено от трето лице, с изключение на институтите на Българската академия на науките и на Селскостопанската академия;

е) лицата, които съвместно контролират пряко или косвено трето лице;

ж) лицата, едното от които е търговски представител на другото;

з) лицата, едното от които е направило дарение в полза на другото;

и) лицата, които имат съвместни научни публикации или съвместен проект, финансиран от Националния иновационен фонд през последните 5 години с ръководителя или с член на научния колектив на проекта.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 2. Този закон отменя Закона за насърчаване на научните изследвания (обн., ДВ, бр. 92 от 2003 г.; изм., бр. 36 от 2008 г., бр. 74 и 82 от 2009 г., бр. 83 от 2010 г., бр. 99 от 2011 г., бр. 82 от 2012 г., бр. 15 и 68 от 2013 г., бр. 107 от 2014 г., бр. 14 от 2015 г., бр. 16 от 2016 г., бр. 58 от 2017 г., бр. 77 от 2018 г., бр. 102 от 2022 г. и бр. 102 от 2023 г.).

§ 3. (1) Фонд „Научни изследвания“ по този закон продължава дейността на Фонд „Научни изследвания“ от отменения Закон за насърчаване на научните изследвания.

(2) Имуществото, архивът, както и всички права и задължения, включително членствените правоотношения в национални, европейски и международни организации, преминават към Фонд „Научни изследвания“ по този закон.

(3) Председателят и членовете на изпълнителния съвет на Фонд „Научни изследвания“ довършват своя мандат до изтичане на неговия срок.

(4) Избраният управител на Фонд „Научни изследвания“ продължава да заема длъжността до изтичане на срока на договора за управление.

(5) Трудовите правоотношения на лицата във Фонд „Научни изследвания“ се уреждат съгласно чл. 123 от Кодекса на труда.

(6) Конкурсните процедури на Фонд „Научни изследвания“ и на Националния иновационен фонд, открити преди влизането в сила на този закон, както и сключените договори за финансиране продължават своето действие по досегашните условия и ред.

(7) Висящите дела към влизането в сила на този закон се продължават от Фонд „Научни изследвания“ до тяхното приключване на всички инстанции.

§ 4. Дейността на Националния иновационен фонд, създаден с Решение № 723 на Министерския съвет от 2004 г., продължава да се изпълнява от Националния иновационен фонд по този закон.

§ 5. (1) Стратегическите документи и националните програми, приети преди влизането в сила на този закон, продължават да се изпълняват до тяхното приключване при условията и по реда, по които са приети.

(2) Стратегическите документи и националните програми по чл. 9, ал. 1 се разработват и приемат след изтичане на срока на документите по ал. 1 с изключение на рамковата програма по чл. 9, ал. 1, т. 3, която се приема в срок до една година от влизането в сила на закона.

§ 6. Научните организации, вписани в регистъра за научната дейност на Националния център за информация и документация преди влизането в сила на този закон, с изключение на организациите на бюджетна издръжка, следва в срок до 12 месеца от влизането в сила на закона да подадат заявление по образец, утвърден от изпълнителния директор на НАЦИД, с информация за изпълнение на условията по § 1, т. 1.

§ 7. (1) Съществуващите към влизането в сила на този закон центрове за върхови постижения и центрове за компетентност, изградени и финансирани по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 – 2020 и включени в Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура, продължават да осъществяват дейността си. Те могат да бъдат преобразувани в институти по реда на чл. 47, ал. 1 и 2.

(2) Участниците в център по ал. 1 – висши училища или научни организации, могат да създават и търговски дружества при условията и по реда на чл. 47, ал. 5.

§ 8. Подзаконовите нормативни актове, предвидени в този закон, се приемат, съответно издават в срок до три месеца след влизането в сила на закона.

Законът е приет от 49-ото Народно събрание на 24 април 2024 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

За председател на Народното събрание: **Росица Кирова**